

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: **УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ**
(на матеріалах АТ «УКРСИББАНК»)

MANAGEMENT OF THE BANK'S CREDIT ACTIVITY
(on the materials of JSC «UKRSIBBANK»)

Виконала: здобувач другого (магістерського) рівня
вищої освіти групи _____
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит» _____

Семенових О.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник: _____ Сідельникова Л.П.

(прізвище та ініціали)

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри, д.е.н., професор

_____Лариса СІДЕЛЬНИКОВА

«02» 10 2023 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Семенових Ользі В'ячеславівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Управління кредитною діяльністю банку (на матеріалах АТ «УКРСИББАНК»)

керівник роботи Сідельникова Лариса Петрівна, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «29» вересня 2023 року № 503-с

2. Строк подання роботи здобувачем 24 січня 2024 року

3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні документи, підручники, навчальні посібники, періодичні видання, звітність Національного банку України, звітність АТ «УКРСИББАНК»

4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні основи організації кредитної діяльності. Аналіз ефективності кредитної діяльності банківських установ України. Шляхи вдосконалення кредитної діяльності банків у сучасних умовах.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Робота містить 11 рисунків та 20 таблиць

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Консультант з написання I-III розділів	Лариса СІДЕЛЬНИКОВА, в.о. завідувача кафедри	02.10.23	30.11.23
Консультант з нормоконтролю	Олена НОВОСЬОЛОВА, доцент	02.10.23	28.12.23

7. Дата видачі завдання _____ 02.10.2023 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Огляд літературних джерел з теми	03.10.23-10.10.23	виконано
2.	Складання і затвердження плану роботи	11.10.23-16.10.23	виконано
3.	Написання 1 розділу	17.10.23-25.10.23	виконано
4.	Написання 2 розділу	26.10.23-09.11.23	виконано
5.	Написання 3 розділу	10.11.23-27.11.23	виконано
6.	Формулювання висновків за темою дослідження	28.11.23-30.11.23	виконано
7.	Оформлення роботи	01.12.23-28.12.23	виконано
8.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	29.12.23	виконано
9.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	16.01.24	виконано
10.	Захист роботи в ЕК	24.01.24	

Здобувач _____ Ольга СЕМЕНОВИХ
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник роботи _____ Лариса СІДЕЛЬНИКОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Семенових О.В. Управління кредитною діяльністю банку. – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота магістра за спеціальністю 072 – фінанси, банківська справа та страхування. – Херсонський національний технічний університет, Хмельницький, 2024.

Кваліфікаційну роботу магістра присвячено комплексному дослідженню питань управління кредитною діяльністю банку. Визначено теоретичні основи організації кредитної діяльності. Проведено аналіз ефективності кредитної діяльності банківських установ України. Використані дані Національного банку України та АТ «УКРСИББАНК» за 2020-2022 роки. Розглянуто шляхи вдосконалення кредитної діяльності банків у сучасних умовах.

Ключові слова: банківська установа, кредит, кредитні операції, кредитна діяльність, непрацюючі кредити, кредитоспроможність, кредитний портфель.

ANNOTATION

Semenovych O.V. Management of the bank's credit activity. - As manuscript.

Master's qualifying thesis in specialty 072 – finance, banking and insurance. – Kherson National Technical University, Khmelnytskyi, 2024.

The master's qualification thesis is devoted to a comprehensive study of the management of the bank's credit activities. The theoretical foundations of the organization of credit activities are defined. The effectiveness of credit activity of banking institutions of Ukraine is analyzed. Data from the National Bank of Ukraine and UKRSIBBANK JSC for 2020-2022 are used. Ways of improving credit activities of banks in modern conditions are considered.

Key words: banking institution, credit, credit operations, credit activity, non-performing loans, creditworthiness, credit portfolio.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	9
1.1. Економічна сутність і значення кредитної діяльності банку	9
1.2. Особливості організації кредитної діяльності банківської установи	20
1.3. Методика оцінки кредитоспроможності клієнтів банку як визначальна умова кредитних відносин	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ	36
2.1. Діагностика функціонування банківського сектору України в умовах воєнного стану	36
2.2. Моніторинг кредитної діяльності українських банків	46
2.3. Оцінка ефективності кредитної діяльності АТ «УКРСИББАНК»	57
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	78
3.1. Оптимізація кредитного ризику з позиції захисту банківської установи	78
3.2. Перспективи розвитку кредитної діяльності банків в Україні	85
ВИСНОВКИ	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	101

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасній прогресивній економічній системі, яка ґрунтується на розвитку ринкових відносин, ключовими учасниками є комерційні фінансові інститути, що відіграють важливу роль у функціонуванні економіки держави в цілому. Основний принцип їхньої діяльності полягає в наданні тимчасової фінансової підтримки для економічних суб'єктів, які мають недостатньо коштів для успішної реалізації своєї діяльності. Цей принцип визначає важливість банківського сектора у розвитку економіки країни.

Комерційні фінансові інститути, зокрема банки, відіграють центральну роль у створенні фінансових ресурсів та їх розподілі серед господарюючих суб'єктів і населення. Вкладати кошти в банки означає створювати певне джерело фінансування для банків, які, в свою чергу, використовують ці кошти для надання кредитів. Ця взаємодія встановлює двосторонні кредитні відносини між суб'єктами, де банки виступають посередниками, які забезпечують фінансову ліквідність та кредитну підтримку клієнтам.

Слід зазначити, що однією з найгостріших проблем взаємодії банківської системи України з реальним сектором економіки сьогодні є істотне зростання загального обсягу простроченої заборгованості за кредитами банків, багатьом з яких це загрожує різким погіршенням фінансового стану, неплатоспроможністю і навіть банкрутством. Сучасні умови діяльності, пов'язані із складністю визначення ефективності проведення кредитування в ситуації конфлікту інтересів контрагентів кредитної угоди, висунули на перший план необхідність у всебічно продуманих й раціональних управлінських рішеннях. Отже, основна проблема криється у відсутності ефективних механізмів управління кредитною діяльністю та неякісному оцінюванні кредитного ризику.

В цілому, ефективність кредитної діяльності банку залежить від його можливості залучити вільні ресурси суб'єктів ринкових відносин та вдалих рішень на всіх етапах формування та реалізації кредитної стратегії, з

урахуванням зовнішніх факторів та внутрішнього середовища.

Тему кредитної діяльності банку широко висвітлено в сучасній економічній літературі економічного спрямування. При цьому її розглядають у різних аспектах: одні автори приділяють більше уваги методиці здійснення кредитних операцій; другі розглядають процеси кредитування з огляду на банківський або фінансовий менеджмент банку; треті – в аспекті мінімізації кредитного ризику банку; інші – з погляду аналізу кредитної діяльності. Вагомий внесок у дослідження організації кредитної діяльності та процесів банківського кредитування зробили видатні зарубіжні дослідники, такі як Е. Долан, К. Кемпбелл, Р. Кемпбелл, К. Льюїс, П. Роуз, Дж. Сінкі, П. Хейне. Серед видатних вітчизняних економістів можна відзначити дослідників, таких як М. Алексеєнко, Ф. Бутинець, О. Васюренко, В. Глущенко, О. Дзюблюк, Г. Карчева, Л. Ключко, О. Колодізєв, В. Корнєєв, Н. Костіна, М. Крупко, О. Кириченко, Б. Луців, В. Міщенко, А. Мороз, С. Науменкова, П. Нікіфоров, О. Пернарівський, Л. Примостка, М. Савлук, І. Сала, П. Чуб, Н. Шульга. Однак більшість наукових праць вітчизняних та зарубіжних дослідників значною мірою присвячено розгляду окремих аспектів банківської діяльності, особливості кредитної діяльності банків в умовах нестійкого економічного середовища вивчаються лише частково.

Разом з тим, розвиток інформаційних технологій та цифровізація фінансових послуг суттєво змінили підходи до кредитування. Необхідно вивчити, як ці нові технології впливають на кредитну діяльність та як банки можуть адаптувати свої процеси під цей вплив. Роль урядових регуляторів і наглядових органів в процесі кредитування стає все важливішою, особливо в умовах економічної нестабільності. Дослідження того, як ефективно забезпечувати баланс між регулюванням і забезпеченням доступу до кредитів, є актуальним завданням. Зростає інтерес до соціально відповідального кредитування і зелених інвестицій. Вивчення того, як банки можуть інтегрувати ці аспекти в свою кредитну діяльність, залишається невирішеним завданням. Геополітичні конфлікти та глобальні економічні зміни можуть мати великий

вплив на кредитну політику та ризики. Дослідження взаємозв'язку між цими чинниками є важливим завданням. Ці невирішені аспекти становлять виклики для банків та дослідників, які займаються кредитною діяльністю та процесами кредитування, і вимагають подальших досліджень та аналізу.

Актуальність зазначених аспектів, науково-теоретична і практична значущість цих проблем, недостатній рівень їхнього вивчення та обґрунтування зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи магістра, визначили мету й основні завдання наукового дослідження.

Теоретичне та практичне значення. Тема дослідження має важливе теоретичне значення, яке полягає у створенні наукового підґрунтя для розробки та обґрунтування рекомендацій, спрямованих на вдосконалення управління кредитною діяльністю банківських установ в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки і пропозиції кваліфікаційної роботи магістра можуть використовуватися у процесі вдосконалення нормативно-правової бази регулювання кредитної діяльності банківських установ України у новітніх умовах посилення військово-політичних та соціально-економічних ризиків.

Мета і задачі дослідження. Метою кваліфікаційної роботи магістра є обґрунтування теоретичних основ організації кредитної діяльності банківської установи, з'ясування сучасного стану та наявних ризиків розвитку кредитного ринку України, визначення шляхів удосконалення кредитної діяльності банків в новітніх військово-політичних та соціально-економічних умовах.

Досягнення визначеної мети передбачало вирішення таких завдань:

- визначити економічну сутність і значення кредитної діяльності банку;
- дослідити особливості організації кредитної діяльності банківської установи;
- розглянути методику оцінки кредитоспроможності клієнтів банку як визначальну умову кредитних відносин;
- зробити діагностику функціонування банківського сектору України в умовах воєнного стану;

- провести моніторинг кредитної діяльності українських банків;
- оцінити ефективність кредитної діяльності АТ «УКРСИББАНК»;
- розглянути оптимізацію кредитного ризику з позиції захисту банківської установи;
- визначити перспективи розвитку кредитної діяльності банків в Україні.

Об'єкт дослідження – кредитна діяльність банківської установи.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, організаційно-методичних і прикладних аспектів управління кредитною діяльністю банку.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися монографічний метод та метод наукової абстракції - при обґрунтуванні економічної сутності і значення кредитної діяльності банку, особливостей організації кредитної діяльності вітчизняними банківськими установами; економіко-статистичний, порівняльний, аналізу і синтезу - при дослідженні основних тенденцій функціонування кредитного ринку України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних з методологічними засадами щодо умов і механізмів розвитку кредитної діяльності вітчизняних банків і розробці рекомендацій щодо зниження кредитного ризику у новітніх військово-політичних та соціально-економічних умовах.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи магістра. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

У першому розділі кваліфікаційної роботи магістра розглянуто теоретичні основи організації кредитної діяльності, визначено економічну сутність і значення кредитної діяльності банку, досліджено особливості організації кредитної діяльності банку, визначено методику оцінки кредитоспроможності клієнтів банку як визначальну умова кредитних відносин. Другий розділ кваліфікаційної роботи магістра присвячений аналізу ефективності кредитної діяльності банківських установ України, в ньому зроблено діагностику функціонування банківського сектору України в умовах воєнного стану,

проведено моніторинг кредитної діяльності українських банків, оцінено ефективність кредитної діяльності АТ «УКРСИББАНК». У третьому розділі кваліфікаційної роботи розглянуті шляхи вдосконалення кредитної діяльності банків у сучасних умовах.

Основний текст кваліфікаційної роботи магістра викладено на 105 сторінках комп'ютерного набору, містить 20 таблиць, 11 рисунків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи магістра становить 105 сторінок. Список використаних джерел налічує 54 найменування і розміщений на 5 сторінках.

Характеристика суб'єкту дослідження (бази практики). Дослідження проведено на основі даних АТ «УКРСИББАНК».

АТ «УКРСИББАНК» зареєстрований в Україні та є резидентом України. Банк створений у формі акціонерного товариства, частки власників якого обмежені кількістю акцій, які їм належать, відповідно до законодавства України. З 2006 року АТ «УКРСИББАНК» є частиною міжнародної фінансової групи BNP Paribas, що є лідером у Євросоні та має 200-річну історію і амбітну політику корпоративної соціальної відповідальності. Станом на 31.12.2022 року міжнародна група BNP Paribas SA (Франція) володіла 60% акцій Банку.

АТ «УКРСИББАНК» провадить свою діяльність на основі ліцензій (дозволів), виданих Національним банком України (ліцензія від 05.10.2011 р. № 75 на право надання банківських послуг), Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (ліцензії від 08.10.2013 р. серія АЕ № 286556 – депозитарна діяльність депозитарної установи; від 08.10.2013 р. серія АЕ № 286557 – діяльність із зберігання активів інститутів спільного інвестування; від 08.10.2013 р. серія АЕ № 286558 – діяльність із зберігання активів пенсійних фондів; від 24.10.2014 р. серія АЕ № 294541 – брокерська діяльність; від 24.10.2014 р. серія АЕ № 294542 – ділерська діяльність; від 24.10.2014 р. серія АЕ № 294543 – андеррайтинг) та Міністерством фінансів України (дозвіл від 09.08.1994 р. № 61 на право здійснення діяльності як депозитарій інвестиційного фонду чи інвестиційної компанії).

Основним видом діяльності АТ «УКРСИББАНК» є надання банківських

послуг юридичним та фізичним особам на території України. На період дії воєнного стану в Україні та через три місяці після припинення чи скасування воєнного стану в Україні Фонд гарантування вкладів фізичних осіб гарантує повернення вкладу фізичних осіб у повному обсязі суми вкладу.

Станом на 31.12.2022 року Банк має 243 безбалансове відділення (31.12.2021 року - 251 безбалансове відділення). Банк не має представництв та інших відокремлених підрозділів.

Банк є материнською компанією Групи, яка складається з таких підприємств: АТ «УКРСИББАНК» - материнське підприємство; ТОВ «Укрсіб-фінанс» - 100%; ПАТ «Компанія з управління активами – Адміністратор пенсійних фондів «Укрсіб Ессет Менеджмент» - 99,94%.

У 2021 АТ «УКРСИББАНК» став членом Глобального договору ООН. Банк підтвердив дотримання 10 принципів Глобального договору у сфері захисту прав людини, трудових відносин, охорони довкілля та боротьби з корупцією.

Огляд джерел, що використані в роботі. Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові та законодавчі акти, монографії та інші наукові публікації провідних вітчизняних і зарубіжних вчених та практиків, статистичні матеріали і звітні дані Національного банку України, Державної служби статистики України, Міжнародного валютного фонду і Світового банку, матеріали аналітичних бюлетенів, фінансова звітність АТ «УКРСИББАНК».

В процесі дослідження особлива увага приділялася науковим розробкам вітчизняних вчених, які досліджували тенденції розвитку банківської системи в цілому та кредитну діяльність вітчизняних банків зокрема. Серед них: Герасимович А.М., Дзюблюк О.В., Зверяков І.М., Коваленко В.В., Кривенко Л.В., Міщенко С.В., Михайлюк Р.В., Науменкова С.В., Савлук М.І., Погорєлова Т.В.

Апробація результатів дослідження. Основні результати кваліфікаційної роботи магістра обговорено на 2 конференціях, зокрема: «Актуальні проблеми фінансової системи України» (м. Черкаси, 2023 р.); «Формування новітньої парадигми управління публічними та приватними фінансами в Україні» (м. Херсон, 2023 р.).